

Wpłynęło do IGiGP dnia

2010-06-13

Zał. nr 1

do § 2 zarządzenia nr 45

Rektora UJ z 12 czerwca 2006 r.

Imię i nazwisko autora pracy	Justyna Liro
Rok urodzenia autora pracy	1988
Imię i nazwisko promotora pracy	Izabela Sołjan
Wydział	Wydział Geografii i Geologii
Instytut/Katedra	Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ
Dziedzina wg klasyfikacji KBN	Geografia i Oceanologia
Nadawany tytuł	Doktor Nauk o Ziemi

Tytuł pracy w języku polskim	Organizacja przestrzeni i funkcje sanktuariów na przykładzie wybranych ośrodków pielgrzymkowych w Polsce
Słowa kluczowe (max 5)	Sanktuarium, organizacja przestrzeni, funkcje, pielgrzymki, turystyka religijna

Streszczenie pracy w języku polskim

Przemiany społeczno-kulturowe w XX i XXI wieku tj. rozwój turystyki masowej i transportu, a także zacieranie się granic między zjawiskami turystycznymi a pielgrzymowaniem wpłynęły na organizację przestrzeni i funkcjonowanie ośrodków sanktuaryjnych.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie organizacji przestrzeni i funkcjonowania sanktuariów na przykładzie wybranych dwunastu ośrodków pielgrzymkowych w Polsce. W pracy zostało omówione kształtowanie się stref sakralnych w ujęciu dynamiczno-porównawczym. Wskazano czynniki i uwarunkowania przemian przestrzeni sanktuaryjnej oraz określono główne funkcje ośrodków pielgrzymkowych. Podjęto próbę opracowania modeli: organizacji przestrzeni sanktuarium oraz jego rozwoju. Dodatkowo wyznaczano obszary aktywności pielgrzymów oraz przedstawiano motywacje osób odwiedzających sanktuaria. W uzupełnieniu do dotychczasowego stanu badań zwrócono uwagę na symbolikę patriotyczną występującą w strefach sakralnych charakterystyczną dla polskiej religijności.

Wcześniej sanktuaria niemal wyłącznie pełniły funkcję pielgrzymkową związaną z opieką duszpasterską odwiedzających osób. Obecnie ich religijna rola jest wciąż aktualna i najważniejsza, jednak coraz częściej ośrodki sanktuaryjne zostają rozszerzone o inne, pozareligijne funkcje. Przemiany, jakie zachodzą od II poł. XX wieku w strefach sakralnych,

nie tylko zapewniają pielgrzymom odpowiedni standard praktyk religijnych. Postępujące przekształcenia mają charakter jakościowy i mają na celu zróżnicowanie obiektów (pod względem liczby i funkcji). Fundacja w strefach sakralnych i w ich najbliższym otoczeniu – strefach przysanktuaryjnych – infrastruktury turystycznej jest odpowiedzią na zaspokojenie potrzeb osób odwiedzających związanych z podróżą. Dodatkowo, ośrodki sanktuaryjne starają się rozbudować ofertę o obiekty o funkcjach kulturalnych, społeczno-charytatywnych; a także naukowo-edukacyjnych. Podejmowane działania mają na celu m.in. wydłużenie czasu pobytu osób odwiedzających, poszerzenie obszarów ich aktywności oraz zwiększenie liczby odwiedzających ogółem.

Wyniki badań ankietowych wskazują, że motywacje osób odwiedzających mają charakter złożony, a religijne nie wykluczają się z turystycznymi. Odwiedzający sanktuarium poza pobytem w obiektach sakralnych, korzystają także z infrastruktury turystycznej i obiektów kulturalnych w strefie sakralnej. Uzyskane wyniki badań wpisują się w ogólne trendy w turystyce religijnej, w których motywacje i zachowania wcześniej charakterystyczne dla turysty i pielgrzyma, współcześnie mieszają się i uzupełniają.

W kontekście przedstawionych przemian wydaje się konieczne poświęcenie większej uwagi możliwościom zarządzania sanktuarium, odpowiadając na wieloaspektowe potrzeby osób odwiedzających, budując szeroką ofertę religijną i pozareligijną miejsca, jednocześnie zachowując sakralny wymiar tej przestrzeni.

Tytuł pracy w języku angielskim	Spatial organization and functions of sanctuaries on the example of selected pilgrimage centers in Poland
Słowa kluczowe (max 5)	Sanctuary, spatial organization, functions, pilgrimages, religious tourism

Streszczenie pracy w języku angielskim

The socio-cultural transformations in the 20th and 21st centuries, as well as the changes regarding the approaches to the distinction between the terms 'tourism' and 'pilgrimage' in recent years, have affected the spatial organization and functions of sanctuaries.

The aim of this thesis is to present the spatial organization and functioning of sanctuaries on the example of selected 12 pilgrimage centres in Poland, in the dynamic and comparative perspectives. The paper also discusses the development of sacred zones in the organizational and functional aspects. The factors and determinants of the changes in the sanctuary space were identified and the main functions of the pilgrimage centres were determined. Attempts were also made to develop models of organization of sanctuary space

and its development. In addition, the areas of pilgrims' activity and motivations of visitors to sanctuaries were presented. In supplement to the previous studies, attention was paid to the patriotic symbolism found in sanctuaries, so characteristic of Polish religiosity.

Previously, sanctuaries almost exclusively performed the pilgrimage function connected with the pastoral care of visitors to them. Their religious role is still dominant but more and more often the functions of sanctuary centres are extended to include other, non-religious ones. The transformations that have been taking place in sacred zones since the second half of the 20th century to the present day are aimed not only at providing pilgrims with an appropriate standard of religious practices. The progressing changes are often of qualitative nature and are aimed at diversifying objects (in terms of their number and function). The foundation in sanctuaries, and in their immediate vicinity, i.e. in the by-the-sanctuary areas, of tourist infrastructure is a response to the satisfying of the visitors' basic needs associated with the journey. In addition, sanctuaries are trying to expand their offer to include cultural, socio-charitable, and scientific-educational functions. The undertaken activities are aimed at extending the visitors' stay, expanding the areas of their activity, as well as increasing the number of visitors in general.

According to the results of surveys, the motivations of people visiting a sanctuary are complex, and religious motivations are not mutually exclusive with tourist (cognitive or cultural) ones. In addition to staying in sacred buildings, visitors to a sanctuary also use the tourist infrastructure and cultural facilities in the sacred zone.

In the context of the presented changes, it seems necessary to devote more attention to the possibilities of managing them by responding to the multi-faceted needs of visitors, building a wide range of the religious and non-religious offer of the place, while maintaining the sacred dimension of this space.

Zał. nr 2
do § 3 zarządzenia nr 45
Rektora UJ z 12 czerwca 2006 r.

Imię i nazwisko autora pracy	Justyna Liro
Imię i nazwisko promotora pracy	Izabela Soljan
Wydział	Wydział Geografii i Geologii
Instytut/Katedra	Wydział Geografii i Geologii
Kierunek studiów	Geografia
Specjalność	Geografia społeczno-ekonomiczna

